

ลาก่อนมาตามนุห์

วราภรณ์ สามโกเศศ
มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต

สำหรับคนที่มีอายุ 50 ปีขึ้นไป ชื่อของมาตามงิดินนุห์เป็นที่รู้จักอย่างกว้างขวาง ในความอื้อฉาวของเธอในเวียดนามใต้ในช่วงเวลา ค.ศ. 1955-1963 เธอเผชิญโลกอย่าง กระจายอำนาจ ทำหายและเรียกได้ว่าพ่ายแพ้อย่างยับเยินในที่สุด เธอเพิ่งจากโลกนี้ไป ในวัย 87 ปี เมื่อปลายเดือนเมษายน 2011 นี้เอง ชีวิตเธอน่าสนใจและให้บทเรียนไม่แพ้สุภาพสตรี คนอื่น ๆ ของโลก

ระหว่าง ค.ศ. 1955-1963 เธอคือสุภาพสตรีหมายเลขหนึ่งของเวียดนามใต้ ถึงแม้จะไม่มีสามีเป็นประธานาธิบดีหรือนายกรัฐมนตรีก็ตาม เธอมีทั้งอำนาจและฝีปากที่ ร้ายกาจจนมีส่วนนำไปสู่รัฐประหารและความตายของสามีเธอและสุภาพบุรุษหมายเลขหนึ่ง ตลอดจนการแตกแยกกับพ่อแม่ของเธอ และชะตากรรมที่น่าสังเวชของทั้งพ่อและแม่ของเธอใน เวลาต่อมา

ตอนเธอเกิดมีชื่อว่า Tran Le Xuân (“Beautiful Spring”) เป็นลูกสาวของ ครอบครัวเศรษฐี พ่อเธอคือ Tran Van Chuong จบกฎหมายจากฝรั่งเศส แม่เธอคือ Than Thi Nam Tran หลานปู่ของจักรพรรดิ Dong Khanh และเป็นลูกพี่ลูกน้องกับจักรพรรดิ Bao Dai

เธอไม่ใช่คนเรียนเก่ง เรียนไม่จบจาก Lycée Albert Sarraut โรงเรียนฝรั่งเศส มีชื่อของฮานอย แต่เธอก็เป็นคนเฉลียวฉลาดทันคน อยู่บ้านเธอพูดภาษาฝรั่งเศส เขียน ภาษาเวียดนามไม่เป็นจนทำให้ เวลาว่างคำกล่าวเธอจะเขียนเป็นภาษาฝรั่งเศสและให้คนแปล เป็นภาษาเวียดนาม เธอมีพี่สาวหนึ่งคนและน้องชายชื่อ Tran Van Khiem (จำชื่อนี้ให้ดีเพราะ เขาจะเป็นตัวละครที่สำคัญในชีวิตอันน่าเศร้าของเธอ)

เธอแต่งงานเมื่ออายุ 18 ปีเท่านั้นกับ Ngo Dinh Nhu (หนังสือบางเล่มกล่าวว่า เขาเป็นอดีตภักของแม่เธอในจำนวนหลายภัก) ผู้แก่กว่าเธอถึง 15 ปี และเป็นบุรุษที่เธอเลือกเอง และทำให้เธอเปลี่ยนศาสนาจากพุทธเป็นคริสต์ นิกายโรมันคาทอลิกที่เคร่งครัด

มาตามนุห์เลือกสามีไม่ผิด ในปี 1954 ฝรั่งเศสรบแพ้ชาวเวียดนามผู้รักชาติ อย่างยับเยินที่เดียนเบียนฟู (เมืองแถนซึ่งเป็นที่อยู่ของชาวไทดำ คงจำเพลง ‘ไทดำรำพัน’ กันได้)

จนต้องถอนสมอจากเวียดนามและเกิดประเทศเวียดนามที่มีอิสรภาพหลุดพ้นจากอาณานิคมจักรพรรดิ Bao Dai ญาติห่าง ๆ ของเธอ แต่งตั้ง Ngo Dinh Diem พี่ของสามีเธอให้เป็นนายกรัฐมนตรี โดยสามีเธอเป็นที่ปรึกษานายกรัฐมนตรี

อำนาจของเธอเริ่มจากจุดนี้เนื่องจากนายกรัฐมนตรีเป็นโสด เธอและสามีจึงย้ายเข้าไปอยู่ด้วยในบ้านประจำตำแหน่งของนายกรัฐมนตรี (Independence Palace) และกลายเป็นสตรีหมายเลขหนึ่งไปโดยปริยาย เธอสนิทสนมและมีอิทธิพลไม่น้อยเหนือนายกรัฐมนตรีและสามี (ไม่มีข้อกล่าวหาว่าเธอมีอะไรกับพี่เขย) ในการตัดสินใจเรื่องต่าง ๆ

ในขณะนั้นเริ่มเกิดข้อขัดแย้งระหว่าง Ngo Dinh Diem ผู้ซึ่งสหรัฐอเมริกาสนับสนุนกับคนเวียดนามอีกกลุ่มหนึ่งที่ชื่นชมโฮจิมินห์ซึ่งมีกลุ่มอุดมการณ์สังคมนิยมทั้งในและนอกประเทศสนับสนุน และความไม่ลงรอยขยายตัวเพิ่มขึ้นทุกขณะจนกลายเป็นสงครามกลางเมืองของคนชาติเดียวกันในที่สุด

นายกรัฐมนตรี Ngo Dinh Diem ได้กลายเป็นประธานาธิบดีหลังจากโค่นล้มจักรพรรดิ Bao Dai สำเร็จ แต่ถึงแม้เขาจะเป็นคนชาตินิยมที่สหรัฐอเมริกา “สั่ง” ได้ไม่ถนัดนัก แต่เขาเป็นคนเล่นพรรคเล่นพวก คอรัปชันอย่างไม่อายฟ้าดิน เป็นเผด็จการปราบปรามฝ่ายตรงข้ามผู้ไม่เห็นด้วยอย่างรุนแรง กลุ่มที่ขัดแย้งกับเขามากเพราะไม่พอใจสิ่งที่เป็นอยู่และประสบความสำเร็จไม่เป็นธรรมก็คือกลุ่มพระสงฆ์ในพุทธศาสนา

มาตามโงดึนญูห์หรือที่เรียกกันว่ามาตามญูห์เป็นหัวหอกสำคัญในการกดขี่พระสงฆ์ (ในประเทศซึ่ง 3 ใน 4 เป็นชาวพุทธ) ถึงแม้เธอจะเคยเป็นชาวพุทธมาก่อนก็ตาม เธอมีกองทัพสตรีเป็นเครื่องมือกดขี่พระ บุกเข้าทุบทำลายข้าวของและพระพุทธรูปในวัดทั่วประเทศ ทำร้ายพระสงฆ์นับร้อย เพราะเห็นว่าเมื่อพระสงฆ์ไม่เป็นพวกด้วย “ดังนั้นจึงต้องเป็นพวกคอมมิวนิสต์”

พระสงฆ์หลายองค์ประท้วงความไม่เท่าเทียมกัน (ห้ามปิกนังวันวิสาขบูชา ในขณะที่รัฐบาลทุ่มเงินให้โบสถ์คอรอลิคมากมาย) และต่อต้านความไม่ถูกต้องต่าง ๆ ด้วยการเผาตนเองซึ่งมาตามญูห์บอกว่า “พวกชอบบาปคิดเหล่านี้เชิญได้ตามสบายและเราจะตบมือให้” เธอเกลียดชังกลุ่มพระสงฆ์มาก ต่ำว่าสาปแช่งต่าง ๆ จนพ่อเธอซึ่งได้รับแต่งตั้งให้เป็นทูตเวียดนามใต้ประจำสหรัฐอเมริกาลาออกประท้วง ทั้งพ่อแม่ซึ่งเป็นชาวพุทธได้ตอบกับเธออย่างรุนแรงจนแตกหักกัน

การกระทำและคำพูดของเธอตลอดจนการแสดงอำนาจ ตะคอกถกเถียงเสียงดังใส่ผู้คน ทำให้เธอเป็นบุคคลที่คนเวียดนามได้เกลียดชังที่สุดในตอนนั้น เธอตำหนออเมริกันวิจารณ์ชาวพุทธ ตำคอมมิวนิสต์ วิจารณ์ประธานาธิบดีเคนเนดี และรองประธานาธิบดีจอห์นสัน ฯลฯ อย่างไม่เกรงใจ

ทางการสหรัฐอเมริกาในยุคต้นทศวรรษ 1960 ได้ถล่มตัวสนับสนุนเวียดนามใต้มากขึ้นทุกที โดยหวังว่าจะหยุดการขยายตัวของคอมมิวนิสต์ในภูมิภาค วอชิงตันตระหนักดีว่ามาตามนุษย์เป็น liability (ไม่ใช่ assets หรือสินทรัพย์) โดยแท้ของรัฐบาลเวียดนามใต้ ได้พยายามห้ามปรามเธออยู่ตลอดเวลาในเรื่องการพูดที่ทำให้รัฐบาลอ่อนแอยิ่งขึ้นและฝ่ายเวียดนามเหนือได้ใจผู้คนยิ่งขึ้น แต่เธอก็ไม่เคยฟัง

ในที่สุดในเดือนพฤศจิกายน 1963 รัฐบาลอเมริกาก็ทนความไม่เอาไหนของรัฐบาลไม่ได้ จึงสั่งให้ CIA ทำการเปลี่ยนรัฐบาล รัฐบาลของประธานาธิบดี Ngo Dinh Diem ถูกรัฐประหาร ทั้งประธานาธิบดีและสามีเธอถูกฆ่าตายอย่างทารุณในขณะที่เธออยู่ในสหรัฐอเมริกา กับลูกสาววัย 18 ปีกำลังเดินทางไปพูด “กระจายยาพิษ” ในหลายรัฐ เธอเกรงว่าลูกชายอีก 2 คนและลูกสาวแบเบาะซึ่งติดอยู่ในเวียดนามใต้จะประสบสงครามชะตากรรมเช่นเดียวกับพ่อ แต่คณะปฏิวัติก็ส่งลูก ๆ ไปอยู่กับเธออย่างปลอดภัย แต่ห้ามกลับประเทศพร้อมกับยึดทรัพย์สินของเธอทั้งหมด

มาตามนุษย์ตกจากอำนาจในวัยเพียง 39 ปี ต้องลี้ภัยอยู่ในฝรั่งเศสกับลูก ๆ แต่เธอก็ไม่เคยหยุดตำรัฐบาลอเมริกันแต่ก็ไม่เป็นข่าวในสื่อ ในปี 1967 ลูกสาวของเธอในขณะที่มีอายุ 22 ปี ก็จากไปด้วยอุบัติเหตุทางรถยนต์ และในปี 1986 น้องชายของเธอ Tran Van Khiem ถูกจับในข้อหาฆาตกรรมปีบคอพ่อและแม่ของเธอในบ้านในกรุงวอชิงตัน สาเหตุก็คือเขาถูกตัดออกจากกองมรดก

ในทศวรรษ 1990 มาตามนุษย์ผู้เคยเกรียงไกร งดงามด้วยชุด ao dai ประจำชาติรัตรูปและคอเสื้อลึกลับดำอาศัยอยู่ใน French Riviera ให้สัมภาษณ์แก่กับคำจ้างพร้อมกับเขียนบันทึกส่วนตัว ซึ่งจะตีพิมพ์หลังจากเธอเสียชีวิตแล้ว (คอยอ่านกันได้แล้ว)

ในที่สุดสตรีหมายเลขหนึ่งผู้เคยมีสมญาว่า “Dragon Lady” ก็ถึงแก่กรรมในวัย 87 ปี หลังจากมีบทบาทในชะตากรรมของพระสงฆ์และผู้คนจำนวนมากมาย (เธอมีบทบาทร่วมในงานของสามีซึ่งเป็นหัวหน้าตำรวจลับและฆ่าปราบปรามผู้คนไปเป็นจำนวนไม่น้อย)

เธอเคยกล่าวว่า “Power is wonderful and total power is totally wonderful” และเคยบอกในอารมณ์ที่ค้ำมาจากกรณีนับถือศาสนาพุทธว่า “ฉันไม่เคยกลัวความตาย ฉันรักอำนาจและในชาติหน้าฉันจะมีโอกาสมีอำนาจมากกว่าปัจจุบันอีก”

ตอนนี้เธอคงกำลังต่อรองอยู่ว่าด้วยความรักชาติและภาคภูมิใจในความเป็นเวียดนามกับสิ่งชั่วร้ายหลายอย่างที่เธอได้กระทำไป จะพอทำให้ได้เกิดชาติหน้าและเป็นมนุษย์หรือไม่
